МҮЭННамын 1994 оны 5–р сарын 5–ны өдрийн анхдугаар их хурлаар батлав.

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЭВ НЭГДЛИЙН НАМЫН ДҮРМЭЭС

(Монголын Үндэсний Эв Нэгдлийн Нам хүн, байгалийн зохицолт нийгэм байгуулахын төлөө тэмцэнэ)

МҮЭН Намын бүтэц, зохион байгуулалт

МҮЭН Намын дээд байгууллага нь намын их хурал мөн. Намын их хурал нь удирдах зөвлөлийн гишүүдээс бүрдэнэ. МҮЭН Намын их хурлаас намын үзэл баримтлал, дүрмийг батлан, намы даргыг сонгоно. Намын их хурал 9 жилд 1 удаа хуралдана. Энэ хугацаанд намын дарга дотоод, гадаадад МҮЭН Намыг бүрэн төлөөлж, үйлдлээ удирдах зөвлөлийн өмнө хариуцна. Намын их хурлыг удирдах зөвлөлийн гишүүдийн 70–аас дээш хувийн саналаар тогтоосон хугацаанаас өмнө хуралдуулж болно.

МҮЭН Намын их хурлын чөлөөт цагт намын шинэ зорилтыг тодорхойлох, үзэл баримтлалд шинэчлэлт өөрчлөлт оруулах, тер засаг, орон нуттийн сонгуульд нэр дэвшүүлэх эрхийг намын бүх хурал эдэлнэ.

МҮЭН Намын дарга бүтэн хугацаанд хуралдуулж, бүтцэтгэн ажиллуулах, бүтэн эрхт төлөөлөгч нь эрхлэнэ.

МҮЭН Намын зөвлөлийн гишүүдийг бүтэн жилийн хугацаанд сонгоно. Намын их хурлаас хойш намын дарга гэсэн удирдлагын бүтэцтэй байна. Удирдах зөвлөлийн гишүүд нь аравт, бүтэн жилийн гишүүд нь зуут, улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь гурван зуутын дарга байна. МҮЭН Намын бүтэн хурал 100–аас дээш гишүүнтэй болсон тохиолдолд бүрэн эрхэм хэрэгжүүлнэ.

МҮЭН Намын удирдах зөвлөлийн гишүүд нь бат илэрхийлэх тэмдэгтэй, гишүүд дэмжигчид нь намд бүртэгдсэн байна. Намын дарга намын өдөр дутмын ажлыг зохион байгуулах үүрэгтэй, гүйцэтгэх зөвлөлийн дарга гадаад харилцаа, орон нуттийн ажил хариуцсан ерөнхий нарийн бичгийн дарга болон дэд дарга нарыг томилж ажиллуулах эрхтэй.

МҮЭН Намын улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь тер засаг, орон нуттийн сонгуульд намаас нэр дэвших, нам дотроо жигүүр, жигүүр нам байгуулж ажиллах эрхтэй.

МҮЭН Намын аймаг, хот дүүрэг, сум хорооны даргын үүрэгт тухайн нутаг дэвсгэрийн хамгийн олон гишүүнтэй удирдах зөвлөлийн гишүүн гүйцэтгэнэ.

МҮЭН Намын дарга аймаг, хот дүүргийн бүрэн эрхт төлөөлөгч нь сум хорооны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчдийг томилж намын ажлыг явуулж болно. Бүрэн эрхт болон итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчид нь намын үзэл зорилгыг олон түмэнд сурталчилж, орон нутаг, анхан шатны намын байгууллагыг байгуулах, гишүүн элсүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

МҮЭН Намын аравтын дарга нь сум хороо, зуутын дарга нь хошуу, улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь аймгийн засаг дарга, УИ Хурал, засгийн газрын гишүүдийн бэлтгэл боловсон хүчин мөн.

ГУТГААР БҮЛЭГ

Намын хөрөнгө санхүүгийн ашиглал: Нам өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчмаар ажиллана.

1. Намын бүтэн их хурлын гишүүд нь сард 1000 төгрөгийн татвар төлнө.
2. Намын удирдах зөвлөлийн гишүүд нь сард 500 төгрөгийн татвар төлнө.
3. Намын нөөцөн тэтгэгч байгуулагууд сард 2000–аас доошгүй төгрөгийн хандив оруулна.

МҮЭН Нам парламентад олонхийн суудал авсан тохиолдолд Монголчуудын ХҮННҮ Чингисийн үсэг дээдэлж ирсэн Монголын цогц ухааныг бариманлаж, 100–аас дээш мянган төгрөгийн хандив тусламж үзүүлсэн срэн ссон аж ахуйн нэгжийг албан татвараас чөлөөлнө.

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЭВ НЭГДЛИЙН НАМААС 1996 ОНЫ УИХ–ЫН СОНГУУЛЬД ДЭВШҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

Муу зөнд учирсан улс ирсэн Сайн зөнгий тэмцэсэн нохой шувуунд ус хүрнэ.
(Эхэм Чингисийн Ванчугийн нөддод хэлсэн үг)

НАМЫН ҮНДСЭН ЗОРИЛТ

Улс орны удирдлагын одоогийн зохион байгуулалт, манай орны нөхцөлд тодийлен тохиромжтой биш, тодорхой хариуцлага хүлээх улсын зөвшөөрөл, хүн ардтайгаа өдөр тутам тулгамдах ажиллах төрийн анхан шатны байгууллага бараг үгүй болсон учраас нийгмийн дунд ноёрлох үр дагавар ихсэж, хүн бүр шударга хөдөлмөрлөж, сайхан аьдрах таатай нөхцлийг бүрдүүлж чадахгүй байгааг ухаарч, үндсэн хуулийн энэ талаархи заалтыг монголын иэгдсэн ардчилал, эдийн засгийн эрхлэх эрхтэй болсон учраас эхлээд олон үсийн төрт ёсны ёв уламжлал, дэлхийн улс түмний туршлагын нэгэн, өөрийн орны эрхлэх аж ахуйн онцлог, монгол хүний бодьгал шинж чанарт тохируулан шинэчлэж, улс орны үйлдвэрлэх хүчин, үйлдвэрлэлийн харилцаанд боловсроогүй болгож, эх орон, ард түмнийхээ төлөө бис сэтгэлээ бүрэн зориулж чадах үнэнч шударга, эрдэм чадалтай хүмүүсээ Улсын Их Хуралд суулгахын төлөө сонгуульд оролцоно.

Монголын цогц ухааныг дээдэлж, хүн байгалийн зохицолт нийгэм байгуулна

Монголчууд аливаа юмс үйлд хандах зарчмаараа бусад улс үндэстнээс онцлог юм. Суурин соёл иргэншлийнхэн аливаад шинжлэх ухааныг хандана гээд изгэн бүх л юмсыг хооронд нь салгаж, зөвхөн нэг зүйлийг онцлон үзсэнийгээ шинжлэх ухаан гэж үздэг. Өрнөдийн соёлтнууд гэхэд хүний эрхтнийг хооронд нь салгаж элэг бөөр, зүрх, дотор, нүд гэх мэтээр ангилж, хооронд нь хамаарал нөлөөллийн логик холбоог алдагдуулсныг шинжлэх ухаан гэж үзэг нь амьдралд нийцдэггүй билээ. Үүний нэгэн адил Баруунтан, зүүнтэй тов гэх эрдэм, ард түмний үзэл бодлын урсгалууд нь нэгийг нөгөөгөөс салгаж, онцгойлон үзэсэнээрээ алдаатай гэж Луйварчин, дээрэмчин ч бийсан бол л хөрөнгөтний, ажилгүй залхуу ч байсан ажилчны ангийг хамгаална гэж байж болох уу даа. Харин чингис хаан дайны олзыг цөмөөрөнд нь хуваарлах шиитгэж олгодог байсныг болиулж, гацхүү улсдаа байгуулсан гавьяа зүтгэлээр нь хувиарлах шаардлагатай гэж нөөцөн хамгийн чадвартай хүмүүсээр өөрийгөө хүрээлүүлж, улс орноо өөд татсан. Иймхүү нь, ядуу үндэс угсаа, нас хүйс, зэргийг харгалзахгүй ажлын үр дүнгээр хувиарлах зарчимд шилжүүлсэн нь ардчилал, шударга ёсны жишээ загвар болсон. Бид монголын төрт ёсны уламжлал дээр суурилж асаи шударга ёс бий болгож, хамгийн чадварлаг хүмүүсээ нийгмийн албанд дэвшүүлэх, ард иргэдийнхээ оюуны болоод бисийн хөдөлмөрийг зөв үнэлэх ёсыг нийгмийн зайлшгүй шаардлага болон тавигдаж байна.

Өрхөөс эхлээд төр улсаа хүртэл ээлжтэй байлгах тухай асуудал ч аливаа зүйлд цогцолборооР хандаж буйн нэг илрэл юм. Бид аливаад цогц хандаж ирсэн эцэг өвгөдийнхөө бурхан шашныг дээдэлж, социализм, капитализмын алийг ч биш гацхүү хүн байгалийн зохицолт нийгмийг байгуулахын төлөө тэмцэнэ.

Улсаа ээлжтэй болгоно

Монгол улсын үндэсэн хууль өөрчлөлт оруулан хэмжээт эрхт хаант засаглай, 25–30 жилтэй байнгын парламент, 100 хүнтэй байнгын бус их хуралтай 5 аймаг, 5 аймтай, нийслэлтэй, аж ахуйн аравт, зуут, мянгатын тогтолцоонд шилжүүлж, удирдлагын зардлыг 50 хувиар хөрөгдүүлж, төрийн ажилтнуудын дундаж цалинг 5–10 дахин нэмэгдүүлнэ. Гэхдээ нэгдсэн аймаг, сумын төвийг ээлжлүйдүүлж, байгуулж бүтээсэн зүйлээ усгахгүйн тулд нутгийн хэвээр үлдээж, нэг үгээр хэлбэл аймаг, хошуу, сум гэсэн бүтцэд шилжинэ. Адуу мал тарна гэж азарга тавьдаг, ард түмэн тарчихна гэж ахлагч (иоён) тавьдаг байсан эртний заншлаараа дагуу өрхөөс эхлээд тер улсаа хүртэл нэг ээлжтэй, нэгдмэл удирдлагатай болгоно.

Сонгуулийн ардчиллыг хөгжүүлнэ

Өмнө хаанаа хүртэл сонгодог байсан Монгол уламжлалыг дээдэлж сонгуулийн ардчиллыг нэмэлт хэрэгжүүлэх зорилгоор улс: аймаг, хошууны удирдлагуудыг ард олны шуудан санал хураалтаар сонгодог журамд шилжүүлнэ.

Бүх намуудын шилдэг төлөөлөгчдөй засгийн газар байгуулна

Манай нам сонгуульд ялбал ань ч намын боловсон хүчнийг ялгаварлахгүй, ажлын чадвараар нь сонгон шалгаруулж, бүх намуудын шилдэг төлөөлөгчдөй засгийн газар, орон нутгийн засаг, захиргаат эмхлэн байгуулна. Нийт сонгогчдын дөрөвний гурав нь нам зүтгүүд байгаар хүндэтгэн үзэж, тус намаас нэр дэвшигчдийн 90 хувийг нам бүсчуудаас нэр дэвшүүлнэ.

Ажилгүйдэл, ядуурлыг арилгана

Удирдлагын зардлыг бууруулж, хувийн хэвшил үйлдвэрлэлийг дэмжсэн эдийн засгийн шинэ бодлого явуулж ургүй зардлыг багасган үйлдвэр, технологийг боловсронгуй болгох замаар татварын орлогын төлөвлөгөөг бислуулж, тер олон түмнийг хобогч гүүр болсон сум, хошуу, баг хэсгийн (аравт, зуут) идэвхтэй сонгуультнуудыг цалинтай болгож, нийгмийн ажлыг хэсгэт зориулсан үнэ төлбөргүй сургалт курсууд явуулж ажлын байраар хангах, тер, аймгаас хууль, хяналт, сосл, боловсролын байгууллагын ажилтнуудын цалин хангамж, ажлын нөхцөлийг тэтгэвэрийг 5–10 дахин нэмж, нийгмийн ядуурал ажилгүйдлийг бүрэн арилгана.

Ганзагын болон ажаан наймаанд дэмжинэ

Одоо дутам мянга мянган хижиг хөрөнгөтнийг төрүүлэгч эх булаг болсон ганзагын замыг ажаан наймаачдын бүтээгдэхүүнээ үйлдвэрлэх борлуулахад нь ариун цэврийн шаардлагаар бусад нэмэгдэл татвар хураамж авахыг зогсоож, тэдэнд үүүлдэг алдэв шахалт ихэсгэж, хориг саадыг бүрмөсөн болиулж, зөвшөөрөгдсөн цэгүүдэд хуваалцаа, үйлчилгээ эрхлэх эрх болоцоо олгоно.

Хүн амын эрүүл мэндийг аюулгүй байдлын түвшинд тавина

Монголын уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний арсыг өргөн хэрэглэх, анагаах ухааны их сургууль, коллежийн салбарыг аймгуудад байгуулж боловсон хүчнээр бэхжүүлэх,төвийн болон сумын эмнэлгүүд түргэн тусламжийн газруудыг аймаг, сумдад хүрч үйлчлэх замаар хөдөлгөгч, унаа машин, эмнэлгийн техник хэрэгсэл, сумдын эмнэлгүүдийг түргэн тусламжийн машинаар бүрэн хангах, хөдөөгийн хүн амыг эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт жил бүр хамруулах, аймаг, сумдын эмч нарт үндэсэн цалинтай нь тэнцэх цалингийн нэмэгдэл олгох, эм тариа үйлдвэрлэх, импортлох чиглэлийн аж ахуйн нэгжийг дэмжиж, хөгжүүлэх зайлшгүй шаардлагатай, үйлчилгээ эрхэлж буй гэрүүдыг эрүүл ахуйн шаардлагатай болгох зэргээр хүн амын эрүүл мэндийг үндэсний аюулгүй байдлын түвшинд тавьж ажиллаарлэнэ.

Дунд сургуульд мэргэжил олгож,
дээд сургуульд эрдэмтэн төрүүлнэ

Сөёл боловсрол, эрүүл мэнд, шинжлэх ухаан зэрэг ойуны салбарын боловсон хүчний бэлтгэлийг шалгаруулалт явуулж, 5–6 зэрэглэл тогтоон зөвхөн өндөр зэрэглэлийн хүмүүст зориулсан үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл олгоно. Боловсролын тогтолцоонд оршиж буй тэгшитгэлийг өөрчлөн 4 дүгээр ангиас сургачдыг мэргэжлийн сургалтанд хамтруулж, 8 дугаар ангиас төгсөгчдөд мэргэжил олгож, дээд сургуулийн элсэлтийн чанарыг сайжруулах замаар эрдмийн цол зэрэг эзэмших боломцоо бий болгоно.

Олон нийтийн хяналтыг тогтоож, хэв журмын зөрчлийг арилгана

Иргэний ардчилсан нийгмийн гол хэрэгсэл болсон олон нийтийн хяналтын бүх л бүтэн хэлбэрийг, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл олгоно. Боловсролын тогтолцоонд оршиж буй тэгшитгэлийг өөрчлөн 4 дүгээр ангиас сургачдыг мэргэжлийн сургалтанд хамтруулж, 8 дугаар ангиас төгсөгчдөд мэргэжил олгож, дээд сургуулийн элсэлтийн чанарыг сайжруулах замаар эрдмийн цол зэрэг эзэмших боломцоо бий болгоно.

Төрийн халамжийг буй болгоно

Малчид, тариаланчдыг хувийн хэвшлийн дэвтрээрээ банктай харилцах, компани пүүсийн эзэд орон нуттгаа салбар байгуулбал албан татвараас хөнгөлөх, чөлөөлөх, улс олон нийтийн байгууллагын алдар цол, одон медальтай, улс, аймаг, салбарын аварга цолтой, алдар гавьяатай эрдмийн зэрэгтэй хүмүүст мөнгөн тэтгэлэг олгох, эзэмшиж буй орон сууцыг нь үнэгүй өгөх, зан гүн, бээл, бэйс, тайж угсаатныг судалж, угсаа цол хэргэмийг уламжлан хэрэглүүлэх, морь, бөх, сурын цолыг төрөөс сөрхөх зэрэг төрийн халамжийг буй болгоно.

Улсын даалгавраас бусдыг татваргүй болгоно

Улсаас хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг бэлгэх албан даалгавар өгч сумдын банк, тооцооны кассуудад нь бэлэн мөнгөний зуузаттал хийж, малчид тариаланчдын гар дээрх бэлэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдан авч, улсын төвлөрсөн хэрэгцээнд нийлүүлэх замаар үйлдвэрлэлээ тухай эдэлж, ард түмнээ мах сүүгээр хангадаг ХАА үйлдвэрлэлийг дэмжсэн уламжлалт бодлогод шилжинэ. Малчид, тариаланчид, улсын даалгавраас илүү гарсан бүтээгдэхүүнээ борлуулахад татвар оногдуулахгүй.

Татварын ихэнхийг орон нутагт үлдээнэ

Эрүүл мэнд, сосл боловсролын салбарыг хувьчлах, удирдлагын зардлыг хорогдуулах зэргээр төсвийн ачааллыг хөнгөлж, татварын орлогын 60–аас дээш хувийг орон нутагт үлдээж, орон нуттийн бие даасан байдлыг хангана.

Эв нэгдэл, шударга ёс, хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлнэ

Өнгөрснөө муулж, халамжилснаа үгүйсгэн, ханилснаа гомдоож, байгаагүй монгол уламжлалыг дээдлэн шүтэх 5 зарчмыг үйл ажиллагаандаа баримталж, эв нэгдэл, шударга ёс, хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлнэ. Үүнд:

1. Нэг талаас тер засгаа дайрч доромжлох, төрийн зүтгэлтнүүдээ хэлмэгдүүлэхгүй байх, нөгөө талаас тер нь ард түмнээ асран халамжлах зарчим.
2. Нэг талаас эрхэм баян эрдэм ологч багшаа хүндлэн бишрэх, нөгөө талаас багш нь шавнараа бахархах зарчим.
3. Нэг талаас эзэ аваа хүндлэн нэрийг нь сэвтээхгүй, ясы нь өндөлзүүлэхгүй байх, нөгөө талаас эцэг эх нь үр хүүхдээрээ бахархах зарчим.
4. Айлыг эрээр нь сураглаж, эмээр нь дүгнэдэг ёсыг ухаарч, эхнэр нөхөр байхын хариуцлагыг дээшлүүлэх зарчим.
5. Нөхөд болж ханиалаа нөхөд болдог хандлагыг таслан зогсоож зангидсан гар шиг байх эв нэгдлийн 5 зарчмыг хэрэгжүүлнэ.

Мал аж ахуйд суурилсан үйлдвэрлэл, эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно

Хөдөөгийн хүн ам, ялангуяа малчдын ахуй амьдралыг дээшлүүлэхийн тулд үйлдвэрлэл үйлчилгээг орон нутагт ойртуулж, мал аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг худалдах бирж, захуудыг зөвхөн орон нутагт байгуулж, татвараас чөлөөлж, худалдаа ахуйн үйлчилгээг малчдад хүргэж, малчдыг олон малтай болох,ашиг шимийг дээшлүүлэх сонирхлыг аль болох төрүүлж, эрхийг нь хуульчлан хамгаалж, урт бөгино хугацааны бага хүүтэй зээл олгох, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулах зэргээр дээр үсийн 30–40 хүртэл мянган малтай хөдөөгийн хөрөнгөтнүүдийг бий болгож, мал аж ахуйг хөгжүүлэх замаар орон нуттийн хөрөнгө санхүүгийн чадварыг эрс дээшлүүлснээр, малчны хот бүрийг нар салхины болон жижиг оврын цахилгаан үүсгүүр, холбоо мэдээллээр хангаж, хот суурин газрын хүн амын хэт бөөгнөрлийг багасган, хөдөө аж ахуй, түүний дотор мал аж ахуйд суурилсан үйлдвэрлэл, эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, орон нуттийн ноёуны чадахгүй дэвшлүүлнэ. Нийслэлийн хүн амын мсханик өсөлтийг бий болгоход гол нөлөөлдөг их дээд сургуулиуд, хөнгөн хүнсний үйлдвэрлэлийн салбарыг орон нутагт байгуулж, хөдөөгийн хүн амын зардал, чирэгдлийг багасгаж, сургалтыг үйлдвэрлэлтэй холбож, орон нуттийн үйлдвэрлэл, эрдэм шинжилгээ, ноёуны чадахгүй дэвшлүүлнэ.

Зах зээлийн чөлөөт бус байгуулна

Зах зээлийн чөлөөт бусийг Замын–Үүд, Алтанбулаг зэрэг улс аймгийн чанартай хилийн боомт газруудад нээж, хөрс улсын иргэд элдэв вэз зөвшөөрөлгүй очиж чөлөөтэй худалдаа хийдэг, зардал чирэгдлийг багасгасан хөрс хөшийн худалдаан дэлгүүр эрэлт хэрэгцээг хангасан гадаад худалдааны шинэ орчин бий болгоно.

Олон нийтийн төв байгуулагыг төрөөс санхүүжүүлнэ

Буянт үйлс ардын хөдөлгөөн,нуттийн зөвлөлүүд бүх ард түмний эв нэгдлийн холбоо, монголын хүүхэд, ноёутан, залуучуудын, эмэгтэйчүүд, ахмадын байгууллага, хэрэгцэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэг, малыг гэмт халдлагаас хамгаалах монголын нийгэмлэг, өмчийн зөрчийг илүүлэхэд туслах хөдөлгөөн, монголын өмгөөлөгчдийн холбоо, үйлдвэр худалдаа үйлчилгээний хувийн эздийн холбоод, сэтгүүлч, зохиолч уран бүтээлчид, морь, бөх, сурын холбоод зэрэг олон нийтийн төв байгууллагыг үйл ажиллагааны чиглэлээр нь тер засгийн бодлогыг хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээлгэж, улсын төсөөс санхүүжүүлэн үр дүнг тооцох зарчим баримтална.

Тэтгэвэрт гаргах изрэгэр хүн хэлмэгдүүлэхийг хориглоно

55–60 нас хүрмэгц хавтгайруулж тэтгэвэрт гаргадаг зохисгүй хандлагыг зогсоож, тэтгэвэрт гаргах асуудлыг тухайн хүний бисийн эрүүл мэнд, өөрийнх нь хүсэлтийг харгалзаж шийдвэрлэдэг журамд шилжинэ.- Үүнтэй уршгаар тэтгэвэрт гарсан ажлын чадвар бүхий иргэд түүний дотор удирдлагын хүрээний хүмүүсийг ажлаар хангах тэтгэвэрийн зөрүүг арилгах, хохирлыг нөхөн төлүүлнэ.

Гэмт хэргийн үндсийг арилгана

Үйлдвэрлэлийг сэргээж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах замаар гэмт хэрэг зөрчлийн нийгмийн үндсийг арилгах, Монголын хууль цаазны уламжлалын дагуу гэмт хэрэг үйлдэгчдийн бис махбодод нь хашраах шиитгэл оногдуулж, эдлэх төрлийн торгууль хүлээлгэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх зэргээр гэм буруутныг хөдөлмөрийн хамт олны дунд хүмүүжүүлж, гэмт хэрэг зөрчлийг 50 хувь хорогдуулна.

Нийгмийн эмзэг хэсгийг төрийн хамгаалалтад авна

Тахир дутуу, өнчин өрөөсөн, ганц бис харж хандах хүнгүй, олон хүүхэдтэй, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүд, тэжээгчээ алдсан гэр бүл, өндөр настай иргэдийг төрийн хамгаалалтанд авч, төрийн ажилтнуудын дундаж цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэлэг олгоно.

Илч, гэрлийн хямд эх үүсвэртэй болно

Айл өрхийн зарлагын ихэнхийг эзэлдэг цахилгааныг 50 хувь хэмнэх, 2–3 давхар байшинг халаах хүчин чадал бүхий илч гэрэл сайтай оросын Сибирь, Америк туршигдж батлагдсан задгай галтай монгол зуухны технологийг амьдралд хэрэгжүүлж, илч гэрлийн хямд надвартай эх үүсвэр бий болгож, малчин айл өрх, гэр хороолол, аймаг, сум багийн төвийн гэрэл, халаалтын асуудлыг их бүрэн шийдвэрлэнэ.

Сэтгэгдэл: Эв нэгдэл, уламжлалаа дээдэлж, зорилго чиглэлээ бүрэн илэрхийлсэн Монголын Үндэсний Эв Нэгдлийн Намын зөвхөн нэрийг нь сонсохоо сүүлээ цай хоолой давах шиг аятайхан санагдлаа.

Хэл шинжлэлийн ухааны доктор Л.ХҮРЭЛБААТАР

Манай намын үзэл баримтлал, таны таалалд нийцэж байвал манай намаас нэр дэвшсэн, дэмжсэн хүний төлөө саналаа өгөхийг хүсье.

МҮЭННамын 1994 оны 5–р сарын 5–ны өдрийн анхдугаар их хурлаар батлав.

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЭВ НЭГДЛИЙН НАМЫН ДҮРМЭЭС

(Монголын Үндэсний Эв Нэгдлийн Нам хүн, байгалийн зөхицөлт нийгэм байгуулахын төлөө тэмцэнэ)

МҮЭИ Намын бүтэц, зохион байгуулалт

МҮЭН Намын дээд байгууллага нь намын их хурал мөн. Намын их хурал нь удирдах зөвлөлийн гишүүдээс бүрдэнэ. МҮЭН Намын их хурлаас намын үзэл баримтлал, дүрмийг батлаж, намы даргыг сонгоно. Намын их хурал 9 жилд 1 удаа хуралдана. Энэ хугацаанд намын дарга дотоод, гадаадад МҮЭН Намыг бүрэн төлөөлж, үйлдлээ удирдах зөвлөлийн өмнө хариуцна. Намын их хурлыг удирдах зөвлөлийн гишүүдийн 70–аас дээш хувийн саналаар тогтоосон хугацаанаас өмнө хуралдуулж болно.

МҮЭН Намын их хурлын чөлөөт цаг намын шинэ зорилтыг тодорхойлох, үзэл баримтлалд нэмэлт өөрчлөлт оруулах, төр засаг, орон нутгийн сонгуульд нэр дэвшүүлэх эрхийг намын бүгд хурал эдэлнэ.

МҮЭН Намын дарга бүгд хурлыг тэргүүлж, бүгд хурлын гишүүдээс улс төрийн зөвлөлийг бүрдүүлж даргыг томилно.

МҮЭН Намын зөвлөгөт бүгд хурал хагас жил тутам чуулна. МҮЭН Намын улс төрийн зөвлөл 15 хоногт 1 удаа хуралдана. Улс төрийн зөвлөл нь намын бодлого зорилтыг тодорхойлсон бичиг баримт гаргах бөгөөд уг бичиг баримт нь намын даргын гарын үсэг зурснаар баталгаажина. МҮЭН Нам нь удирдах зөвлөл, бүгд хурал, улс төрийн зөвлөл, намын дарга гэсэн удирдлагын бүтэцтэй байна. Удирдах зөвлөлийн гишүүд нь аравт, бүгд хурлын гишүүд нь зуут, улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь гурван зуутын дарга байна. МҮЭН Намын бүгд хурал 100–аас дээш гишүүнтэй болсон тохиолдолд бүрэн эрхээ хэрэгжүүлнэ.

МҮЭН Намын удирдах зөвлөлийн гишүүд нь бат илэрхийлэх тэмдэгтэй, гишүүд дэмжигчид нь намд бүртгэгдсэн байна. Намын дарга намын өдөр тутмын ажлыг зохион байгуулах үүрэгтэй, гүйцэтгэх зөвлөлийн дарга гадаад харилцаа, орон нутгийн ажил хариуцсан орлогчдыг нарийн бичгийн дарга болон дэд дарга нарыг томилж ажиллуулах эрхтэй.

МҮЭН Намын улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь төр засаг, орон нутгийн сонгуульд намаас нэр дэвших, нам дотроо жигүүр, жигүүр нам байгуулж ажиллах эрхтэй.

МҮЭН Намын аймаг, хот дүүрэг, сум хорооны даргын үүргийг тухайн нутаг дэвсгэрийн хамгийн олон гишүүнтэй удирдах зөвлөлийн гишүүн гүйцэтгэнэ.

МҮЭН Намын дарга аймаг, хот дүүргийн бүрэн эрхт төлөөлөгч, бүрэн эрхт төлөөлөгч нь сум хорооны итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчдийг томилж намын ажлыг явуулж болно. Бүрэн эрхт болон итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчид нь намын үзэл зорилгыг олон түмэнд сурталчилж орон нутаг, анхан шатны намын байгууллагыг байгуулах, гишүүн элсүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

МҮЭН Намын аравтын дарга нь сум хороо, зуутын дарга нь хошуу, улс төрийн зөвлөлийн гишүүд нь аймгийн засаг дарга, УИ Хурал, засгийн газрын гишүүдийн бэлтгэл боловсон хүчин мөн.

ГУТГААР БҮЛЭГ

Намын хөрөнгө санхүүгийн ашиглал: Нам өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчмаар ажиллана.

1. Намын бүгд их хурлын гишүүд нь сард 1000 төгрөгийн татвар төлнө.
2. Намын удирдах зөвлөлийн гишүүд нь сард 500 төгрөгийн татвар төлнө.
3. Намын нөхөн гэтгэгч байгууллагууд сард 2000–аас доошгүй төгрөгийн хандив оруулна.

МҮЭН Нам парламентад олонхиин суудал авсан тохиолдолд Монголчуудын ХҮННҮ Чингисийн үсэг дээдлэх нрсэн Монголын цогц ухааныг баримтлж, 100–аас дээш мяянган төгрөгийн хандив тусламж үзүүлсэн срэн өсөн аж ахуйн нэгжийг албан татвараас чөлөөлнө.

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЭВ НЭГДЛИЙН НАМААС 1996 ОНЫ УИХ–ЫН СОНГУУЛЬД ДЭВШҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

Муу зөнд учирсан улс ирэгн Сайн зөнгий тэмцэсэн нохой шувуунд ул хүрнэ.
(Эзэн Чингисийн Ванчугийн нөгөдөд хэлсэн үг)

НАМЫН ҮНДСЭН ЗОРИЛТ

Улс орны удирдлагын одоогийн зохион байгуулалт, манай орны нөхцөлд төдийлөн тохиромжтой биш, тодорхой хариуцлага хүлээх улсын эзэнгүй, хүн ардтайгаа өдөр тутам тулж ажиллах төрийн анхан шатны байгууллага бараг үгүй болсон учраас нийгмийн дунд сорог үр дагавар ихсэж, хүн бүр шударга хөдөлмөрлөж, сайхан аьдрах таатай нөхцлийг бүрдүүлж чадахгүй байгааг ухаарч, үндсэн хуулийн энэ талаархи заалтыг монголын нэгдсэн улсаас эхлэгдэд олон үсийн төрт єсны өв уламжлал, дэлхийн улс түмний түүхэмзэл зүй тогтол, өөрийн орны эрхлэх аж ахуйн онцлог, монгол хүний бодьгал шинж чанарт тохируулан өөрчлөж, улс орны үйлдвэрлэх хүчин, үйлдвэрлэлийн харилцааг боловсронгуй болгож, эх орон, ард түмнийхээ төлөө бие сэтгэлээ бүрэн зориулж чадах үнэнч шударга, эрдэм чадалтай хүмүүсээ Улсын Их Хуралд суулгахын төлөө сонгуульд оролцоно.

Монголын цогц ухааныг дээдлэж, хүн байгалийн зохицолт нийгэм байгуулна

Монголчууд аливаа юмс үйлд хандах зарчмаараа бусад улс үндстнээс онцлог юм. Суурин соёл иргэншлийнхэн аливаад шинжлэх ухааныг хандана гэвч нэгэн бүх л юмсыг хооронд нь салгаж, зөвхөн нэг зүйлийг онцлон үзсэнийгээ шинжлэх ухаан гэж үздэг. Өрнөдийн эмнэлэг гэхэд хүний эрхтнийг хооронд нь салгаж элэг бөөр, зүрх, дотор, нүд гэх мэтээр хөжитрүүлж, хоорондын хамаарал нөлөөллийн логик холбоог алдагдуулсныг шинжлэх ухаан гэж үздэг нь амьдралд нийцдэггүй билээ. Үүний нэгэн адил Баруунтан, зүүнтэй төв гэх эрэг үзэл бодлын урсгалууд нь нэгийг нөгөөгөөс салгаж, онцгойлон үзсэнээрээ алдаатай юм. Луйварчин, дээрэмчин ч байсан бүх л хөрөнгөтний, ажилгүй залхуу ч байсан ажилчны эрхийг хамгаална гэж байж болох уу даа. Харин чингис хаан дайны олзыг цөмөөрөнд нь тэгшитгэж олгодог байсныг болиулж, гаднхүү улсдаа байгуулсан гавьяа зүтгэлээр нь хувиарлах болсноор хамгийн чадвартай хүмүүсээр өөрийгөө хүрээлүүлж, улс орноо өөд татсан. Иймхүү баян, ядуу үндэс угсаа, нас хүйс, эзэгийг харгалзахгүй ажлын үр дүнгээр хувиарлах зарчимд шилжүүлсэн нь ардчилал, шударга єсны жишээнэз загвар болсон. Бид монголын төрт єсны заалат уламжлал дээр суурилж асан шударга єс бий болгож, хамгийн чадварлаг хүмүүсээ төрийн албанд дэвшүүлэх, ард иргэдийнхээ ою уяны болоод бисийн хөдөлмөрийг зөв үнэлэх эвдал нийгмийн зайлшгүй шаардлага болон тавигдаж байна.

Өрхөөс эхлээд төр улсаа хүртэл эзэнтэй байлгах тухай асуудал ч аливаа зүйлд цогцлоороор хандаж буйн нэг илрэл юм. Бид аливаад цогц хандаж ирсэн эцэг өвгөдийнхөө бурхан ухааныг дээдэлж, социализм, капитализмын алийг ч биш гаднхүү хүн бүгайгалийн зохицолт нийгмийг байгуулахын төлөө тэмцэнэ.

Улсын эзэнтэй болгоно

Монгол улсын үндсэн хуульд өөрчлөлт оруулан хэмжээт эрхт хаант засагтай, 25–30 гишүүнтэй байнгын парламент, 100 хүнтэй баянгын бус их хуралтай 5 аймаг, 5 яамтай, захиргаа, аж ахуйн аравт, зуут, мянгатын тогтолцоонд шилжүүлж, удирдлагын зардлыг 50 хувь хорогдуулж, төрийн ажилтнуудын дундаж цалиг 5–10 дахин нэмэгдүүлнэ. Гэхдээ одоогийн аймаг, сумын төвийг эзэнгүйдүүлж, байгуулж бүтээсэн зүйлээ усгахгүйн тулд сумдыг хэвээр үлдээж, нэг үгээр хэлбэл аймаг, хошуу, сум гэсэн бүтцэд шилжинэ. Алуу мал тарна гэж азарга тавьдаг, ард түмэн тарчихиа гэж ахлагч (нөсөн) тавьдаг байсан эртний уламжлалын дагуу өрхөөс эхлээд төр улсаа хүртэл нэг эзэнтэй, нэгдмэл удирдлагатай болгоно.

Сонгуулийн ардчиллыг хөгжүүлнэ

Эзэн хааная хүртэл сонгодог байсан Монгол уламжлалыг дээдэлж сонгуулийн ардчиллыг өргөн хэрэгжүүлэх зорилгоор улс: аймаг, хошуугы удирдлагуудыг ард олны шууд санал хураалтаар сонгодог журамд шилжүүлнэ.

Бүх намуудын шилдэг төлөөлөлтэй засгийн газар байгуулна

Манай нам сонгуульд ялбал аль ч намын боловсон хүчнийг ялгаварлахгүй, ажлын чадвараар нь сонгон шалгаруулж, бүх намуудын шилдэг төлөөлөлтэй засгийн газар, орон нутгийн засаг, захиргаат эмхлэн байгуулна. Нийт сонгогдсон дөрвөний гуравн нь нам бүсчуудаас бүрдэнэ. Бид байгаа хүндэттэн үзэж, тус намаас нэр дэвшигчдийн 90 хувийг нам бүсчуудаас нэр дэвшүүлнэ.

Ажилгүйдэл, ядуурлыг арилгана

Удирдлагын зардлыг бууруулж, хувийн хэвшил үйлдвэрлэлийг дэмжсэн эдийн засгийн ив бодлого явуулж үргүй зардлыг багасган үйлдвэр, технологийг боловсронгуй болгож аймаар татварын орлогын төлөвлөгөөг биелүүлж, төр олон түмнийг хобогч үүр болсон сум, хороо, баг хэсгийн (аравт, зуут) идэвхтэн сонгуульчидыг цалинтай болгож, нийгмийн эмэг хэсэгт зориулсан үнэ төлбөргүй сургалт курсууд явуулж ажлын байраар хангах, төр, захиргаа хууль, хяналт, соёл, боловсролын байгууллагын ажилтнуудын цалин хангамж, бусдер настнуудын тэтгэврийг 5–10 дахин нэмж, нийгмийн ядуурал ажилгүйдлийг бүрэн арилгана.

Ганзагын болон явган наймаанд дэмжинэ

Өдөр дутам мянга мянган жижиг хөрөнгөтнийг төрүүлэгч эх булаг болсон ганзагын болон явган наймаачдын бүтээгдэхүүнээ үйлдвэрлэх боломжуудахад нь арнун цэвэрийн ашөөрлөөс бусад нэмэгдэл татвар хураамж авахыг зогсоож, тэдэнд үүгүлдэг эдэв шахалт ерөнхий хориг саадыг бүрмөсөн болиулж, зөвшөөрөгдсон цэгүүдэд хуудалда, үйлчилгээ эрхлэх эрхэн баталгоо олгоно.

Хүн амын эрүүл мэндийг аюулгүй байдлын түвшинд тавина

Монголын уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний арсыг өргөн хэрэглэх, анагаах ухааны их сургууль, коллежийн салбарыг аймгуудад байгуулж боловсон хүчнээр бэхжүүлэх,төвийн эмоохон клиник эмнэлгүүд түргэн тусламжийн газруудыг аймаг, сумдад хүрч үйлчлэх шугамаар өргөтгөж, унаа маши, эмнэлгийн техник хэрэгсэл, сумдыг эмнэлгүүдийг түргэн тусламжийн шинэ машинаар бүрэн хангах, хөдөөгийн хүн амыг эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт жил бүр хамруулах, аймаг, сумдын эмч нарт үндсэн цалинтай нь тэнцэх хөдөөгийн нэмэгдэл олгох, эм тариа үйлдвэрлэх, импортлох чиглэлийн аж ахуйн нэгжийг татвараас чөлөөлөх, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлж буй газруудыг эрүүл ахуйн шаардлагатай болгох зэргээр хүн амын эрүүл мэндийг үндэсний аюулгүй байдлын түвшинд тавьж ажиллана.

Дунд сургуульд мэргэжил олгож,
дээд сургуульд эрдэмтэн төрүүлнэ

Соёл боловсрол, эрүүл мэнд, шинжлэх ухаан зэрэг ою уяны салбарын боловсон хүчнийг шилгон шалгаруулалт явуулж, 5–6 зэрэглэл тогтоон зөвхөн өндөр зэрэглэлийн хүмүүст хувийн үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл олгоно. Боловсролын тогтолцоонд оршиж буй тэгшитгэлийг өөрчлөн 4 дүгээр ангиас сурагчдыг мэргэжлийн сургалтанд хамтруулж, амьдрах ухаан төлөвшүүлж, 10 дугаар ангиас тогтсогчдод мэргэжил олгож, дээд сургуулийн сургалтын чанарыг сайжруулах замаар эрдмийн цол зэрэг эзэмших боломжоо бий болгоно.

Олон нийтийн хяналтыг тогтоож, хэв журмын зөрчлийг арилгана

Иргэний ардчилсан нийгмийн гол хэрэгсэл болсон олон нийтийн хяналтын бүх л бүтэн

МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЭВ НЭГДЛИЙН НАМЫН ДҮРМЭЭС

Намын хөрөнгө санхүүгийн ашиглал: Нам өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчмаар ажиллана.

1. Намын бүгд их хурлын гишүүд нь сард 1000 төгрөгийн татвар төлнө.
2. Намын удирдах зөвлөлийн гишүүд нь сард 500 төгрөгийн татвар төлнө.
3. Намын нөхөн гэтгэгч байгууллагууд сард 2000–аас доошгүй төгрөгийн хандив оруулна.

МҮЭН Нам парламентад олонхиин суудал авсан тохиолдолд Монголчуудын ХҮННҮ Чингисийн үсэг дээдлэх нрсэн Монголын цогц ухааныг баримтлж, 100–аас дээш мяянган төгрөгийн хандив тусламж үзүүлсэн срэн өсөн аж ахуйн нэгжийг албан татвараас чөлөөлнө.

Төрийн халамжийг буй болгоно

Малчид, тарналанчдыг хувийн харгаламжийн дэвтрээрэз банктай харилцах, компани пүүсийн эзэд орон нутгаа салбар байгуулбал албан татвараас хөнгөлөх, чөлөөлөх, улс олон нийтийн байгууллагын алдар цол, өдөн медальтай, улс, аймаг, салбарын аварга цолтой, алдар гавьяатай эрдмийн зэргэтэй хүмүүст мөнгөн тэтгэлэг олгох, эзэмшиж буй орон суудыг нь үнэгүй өгөх, зан гүн, бээл, бэйс, тайж угсаатныг судалж, угсаа цол хэргэмийг уламжлан хэрэглүүлэх, морь, бех, сурын цолыг төрөөс соёрхох зэрэг төрийн халамжийг буй болгоно.

Улсын даалгавраас бусдыг татваргүй болгоно

Улсаас хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг бэлгэх албан даалгавар өгч сумдын банк, тооцооны кассуудад нь бэлэн мөнгөний зуузаттал хийж, малчид тариаланчдын гар дээрх бэлэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдан авч, улсын төвлөрсөн хэрэгцээнд нийлүүлэх замаар үйлдвэрлэгээ тухий эдэзр, ард түмнээ мах сүүгээр хангадаг ХАА үйлдвэрлэлийг дэмжсэн уламжлалт бодлогод шилжинэ. Малчид, тарналанчид, улсын даалгавраас илүү гарсан бүтээгдэхүүнээ борлуулахад татвар оногдуулахгүй.

Татварын нөхөнхийг орон нутагт үлдэнэ

Эрүүл мэнд, соёл боловсролын салбарыг хувьчлах, удирдлагын зардлыг хорогдуулах зэргээр төсвийн ачаалыг хөнгөлж, татварын орлогын 60–аас дээш хувийг орон нутагт үлдээж, орон нутгийн бис даасан байдлыг хангана.

Эв нэгдэл, шударга єс, харилцагын тогтолцоог бүрдүүлнэ

Өнгөрсөөн муулж, халамжилснаа үгүйсгэн, ханилснаа гомдоож, байгаагүй монгол уламжлалыг дээдлэн шүтэх 5 зарчмыг үйл ажиллагаандаа баримталж, эв нэгдэл, шударга єс, хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлнэ. Үүнд:

1. Нэг талаас тер засгаа дайрч доромжлох, төрийн зүтгэлтнүүдэз хэлмэгдүүлэхгүй байх, нөгөө талаас тер нь ард түмнээ асран халамжлах зарчим.
2. Нэг талаас эрхэм баян эрдэм олгогч багшаа хүндлэн бишрэх, нөгөө талаас багш нь шавараа бахархах зарчим.
3. Нэг талаас эзэг авваа хүндлэн нэрийг нь сэвтээхгүй, ясы нь өндөлтүүлэхүй байх, нөгөө талаас эцэг эх нь үр хүүхдээрээ бахархах зарчим.
4. Айлыг эрээр нь сураглаж, эмээр нь дүгнэдэг єсыг ухаарч, эхнэр нөхөр байхын хариуцлагыг дээшлүүлэх зарчим.
5. Нөхөд болж ханилаад ноход болдог ханддлагыг таслан зогсоож зангидсан гар шиг байх эв нэгдлийн 5 зарчмыг хэрэгжүүлэх.

Мал аж ахуйд суурилсан үйлдвэрлэл, эдийн засгийн бүтцийг бий болгоно

Хөдөөгийн хүн ам, ялангуяа малчдын ахуй амьдралыг дээшлүүлэхийн тулд үйлдвэрлэл үйлчилгээг орон нутагт ойртуулж, мал аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг худалдах бирж, захуудыг зөвхөн орон нутагт байгуулж, татвараас чөлөөлж, худалдаа ахуйн үйлчилгээг малчдад хүргэж, малчдыг олон малтай болох,ашиг шимийг дээшлүүлэх сонирхлыг аль болох төрүүлж, эрхийг нь хуульчлан хамгаалж, урт бгино хугацаны бага хүүтэй зээл олгох, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулах зэргээр дээр үсийн 30–40 хүртэл мянган малтай хөдөөгийн хөрөнгөтнүүдийг бий болгож, мал аж ахуйг хөгжүүлэх замаар орон нутгийн хөрөнгө санхүүгийн чадварыг эрс дээшлүүлснээр, малчны хот бүрийг нар салхины болон жижиг оврын цахилгаан үүсгүүр, холбоо мэдээлээр хангаж, хот суурин газрын хүн амын хэт бөөгнөрлийг багасган, хөдөө аж ахуй, түүний дотор мал аж ахуйд суурилсан үйлдвэрлэл, эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, орон нутгийн ою уяны чадахийг дээшлүүлнэ. Нийслэлийн хүн амын мсханик өсөлтийг бий болгоход гол нөлөөлдөг их дээд сургуулиуд, хөнгөн хүнсний үйлдвэрлэлийн салбарыг орон нутагт байгуулж, хөдөөгийн хүн амын зардал, чирэгдлийг багасгаж, сургалтыг үйлдвэрлэлтэй холбож, орон нутгийн үйлдвэрлэл, эрдэм шинжилгээ, ою уяны чадахийг дээшлүүлнэ.

Зах зээлийн чөлөөт бус байгуулна

Зах зээлийн чөлөөт бусийг Замын–Үүд, Алтанбулаг зэргэ улс аймгийн чанартай хилийн боомт газруудад нээж, хөрөнгө оруулагчдыг өчих чөлөөтэй худалдаа хийдэг, зардал чирэгдлийг багасгасан хөрөнгө хөрөнгөтэй худалдаа авагчдын эрэлт хэрэгцээг хангасан гадаад худалдааны шинэ орчин бий болгоно.

Олон нийтийн төв байгуулгагыг төрөөс санхүүжүүлнэ

Буянт үйлс ардын хөдөлгөөн,нутгийн эвлелүүд бүхард тумний эв нэгдлийн холбоо, монголын хүүхэд, оюутан, залуучуудын, эмэгтэйчүүд, ахмадын байгууллага, хэрэгэлгэгдийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэг, малыг гэмт халдлагаас хамгаалах монголын нийгэмлэг, өмчийн зөрчлийг илүүлэхэд туслах хөдөлгөөн, монголын өмгөөлөгчдийн холбоо, үйлдвэр худалдаа үйлчилгээний хувийн эздйн холбоод, сэтгүүлч, зохиолч уран бүтээлчид, морь, бех, сурын холбоод зэрэг олон нийтийн төв байгуулагыг үйл ажиллаганы чиглэлээр нь төр засгийн бодлогыг хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээлгэж, улсын төсвөөс санхүүжүүлэн үр дүнг тооцох зарчим баримтална.

Тэтгэвэрт гаргах нэрээр хүн хэлмэгдүүлэхийг хоригломо

55–60 нас хүрмэгц хаптгайруулж тэтгэвэрт гаргадаг зохисгүй хандлагыг зогсоож, тэтгэвэрт гаргах асуудлыг тухайн хүний бисийн эрүүл мэнд, өөрийнх нь хүсэлтийг харгалзаж шийдвэрлэдэг журамд шилжинэ. Үүний уршгаар тэтгэвэрт гарсан ажлын чадвар бүхий иргэд түүний дотор удирдлагын хүрээнний хүмүүсийг ажлаар хангах тэтгэвэрийн зөрүүг арилгаж, хохирлыг нөхөн төлүүлнэ.

Гэмт хэргийн үндсийг арилгана

Үйлдвэрлэлийг сэргээж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах замаар гэмт хэрэг зөрчлийн нийгмийн үндсийг арилгах, Монголын хууль цаазны уламжлалын дагуу гэмт хэрэг үйлдэгчдийн бис махбодод нь хашраах шийтгэл оногдуулж, элдэв төрлийн торгууль хүлээлгэх, албадан хөдөлмөр хийлгэх зэргээр гэм бурууттныг хөдөлмөрийн хамт олны дунд хүмүүжүүлж, гэмт хэрэг зөрчлийг 50 хувь хорогдуулна.

Нийгмийн эмзэг хэсгийг төрийн хамгаалалтад авна

Тахир дутуу, өнчин өрөөсөн, ганц бис харж хандах хүнгүй, олон хүүхэдтэй, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүд, тэжээгчээ алдсан гэр бүл, өндөр настай иргэдийг төрийн хамгаалалтанд авч, төрийн ажилтнуудын дундаж цалингай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэлэг олгоно.

Илч, гэрлийн хямд эх үүсвэртэй болно

Айл өрхийн зарлагын нөхөнхийг зээлдэг цахилгааныг 50 хувь хэмнэх, 2–3 давхар байшинг халаах хүчин чадал бүхий илч гэрэл сайтай оросын Сибирь, Америк туршигдж батлагдсан задгай галтай монгол зуухны төслийг амьдралд хэрэгжүүлж, илч гэрлийн хямд надвартай эх үүсвэр бий болгож, малчин айл өрх, гэр хороолол, аймаг, сум багийн төвийн гэрэл, халаалтын асуудлыг их бүрэн шийдвэрлэнэ.

Сэтгэгдэл: Эв нэгдэл, уламжлалаа дээдлэж, зөрилгө чиглэлээ бүрэн илэрхийлсэн Монголын Үндэсний Эв Нэгдлийн Намын зөвхөн нэрийг нь сонсоход сүүтэй цай хоолой давах шиг аятайхан санагддаг.

Хэл шинжлэлийн ухааны доктор Л.ХҮРЭЛБААТАР

Манай намын үзэл баримтлал, таны таалалд нийцэж байвал манай намаас нэр